

2010

MANAGEMENT - I (Optional)

100045

व्यवस्थापन - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10 and 15 marks, the examinee is expected to write answers in 125 and 200 words respectively.
प्रत्येकी 10 आणि 15 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125 आणि 200 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following :

खालीलपैकी **कोणत्याही चार** प्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a)	Define the term process of management and explain its functions. व्यवस्थापन प्रक्रिया ची व्याख्या करा व त्याचे कार्य स्पष्ट करा.	10
(b)	Explain the structural dimensions of Indian economy. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील रचनेचे पैलू स्पष्ट करा.	10
(c)	what are the areas of social responsibility. सामाजिक जबाबदारीचे कोणते विभाग आहेत ?	10
(d)	Explain the term Resource Allocation. साधनाचे वाटप ही संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(e)	"Planning is looking ahead and controlling is looking back" Discuss. "नियोजन हे पुढे पाहते व नियंत्रण हे मागे वळून पाहते" चर्चा करा.	10

SECTION - A

विभाग - A

www.mpscmaterial.com

2. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a)	Explain Authority and Responsibility concepts in a modern organizational structure. आधुनिक व्यवसाय संघटन रचनेतील अधिकार व जबाबदारी या संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(b)	What is leadership ? Explain Qualities of a Good Leader. नेतृत्व म्हणजे काय ? चांगल्या प्रकारे नेतृत्व करणाऱ्या व्यक्तीची गुणवैशिष्ट्ये सांगा.	10
(c)	What do you mean by Total Quality Management ? Explain its importance in the organizations. आपण एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन म्हणून काय समजलात ? त्याचे संघटन व्यवस्थापनात काय महत्त्व आहे ?	10
(d)	Explain changing trends in management. व्यवस्थापनातील बदलते प्रवाह स्पष्ट करा.	10

3. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Explain nature and scope of Various committees. विविध बैठकांचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.	10
(b) Write note on motivation. प्रेरणा यावर टिप्पण लिहा.	10
(c) Explain the concept of empowerment. सबलीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(d) What is Quality ? Explain various quality measures. गुणवत्ता म्हणजे काय ? विविध गुणवत्ता मोजमाप पद्धती स्पष्ट करा.	10

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) What is personality? Explain various types of personalities. व्यक्तीमत्त्व म्हणजे काय ? व्यक्तीमत्त्वाचे अनेक प्रकार स्पष्ट करा.	15
(b) Define stress management. Explain various tools for managing stress ताणतणाव व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. ताणतणाव व्यवस्थापन करावयाची साधने स्पष्ट करा.	15
(c) Explain the concept of Privatisation, Liberalisation, Globalization. खाजगीकरण उदारीकरण व जागतिकीकरण या संकल्पना स्पष्ट करा.	10

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) What are the fundamental concept of Organization Behaviour. Explain its importance. संघटनात्मक वर्तणूकीच्या मूळ संकल्पना कोणत्या ? त्यांचे महत्त्व विषद करा.	15
(b) Explain issues in Conflict Management with suitable examples. मतभेद व्यवस्थापनाचे घटक उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.	15

- (c) What are regulatory and promotional policies of business organisations ? 10
व्यवसाय संघटनांची नियमन व प्रेरणात्मक धोरणे कोणती आहेत ?

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is management of change ? Explain its importance in organizational development. 15
बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ? त्याचे संघटन विकासातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- (b) Define forecasting and explain its techniques. 10
अंदाज म्हणजे काय ? (व्याख्या करा) व त्याची अनेक तंत्रे स्पष्ट करा.
- (c) What do you mean by decision making under certainty ? Explain with suitable example. 15
खात्रीच्या परिस्थितीत निर्णय घेणे म्हणजे आपण काय समजलात ? उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What are the ethics in work place ? Explain few with suitable examples. 15
कामाच्या ठिकाणची नीतिमूल्ये कोणती ? कांही नीतिमूल्ये उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.
- (b) How PERT and CPM are useful in Business management ? Explain. 15
व्यवसाय व्यवस्थापनामध्ये पर्ट व सीपीएम हे कसे उपयुक्त आहे ? स्पष्ट करा.
- (c) What is classification of data ? Explain its importance in decision making. 10
माहितीचे वर्गीकरण म्हणजे काय ? निर्णय प्रक्रियेत त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How do you formulate organizational vision, mission and objectives. 15
संघटनात्मक दृष्टीकोण (vision) कार्यक्षेत्र (mission) व उद्दीष्टे (objectives) कसे स्पष्ट कराल ?
- (b) What is zero based budgeting ? Explain it with suitable examples. 10
शून्य आधारित अंदाजपत्रक म्हणजे काय ? उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.
- (c) Define control system ? Explain control system in service organization known to you. 15
नियंत्रण पद्धतीची व्याख्या करा. तुम्हाला माहीत असलेल्या सेवा उद्योगातील नियंत्रण पद्धत स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What do you mean by SWOT Analysis ? Explain its importance in strategic management. 15
स्वॉट विश्लेषण म्हणजे आपण काय समजलात ? त्याचे व्युत्क्रात्मक व्यवस्थापनात काय महत्त्व आहे ? स्पष्ट करा. 15
- (b) What is Cost Analysis ? Explain activity based costing. 10
व्यय पृथःकरण म्हणजे काय ? कार्यात्मक आधारित व्यय पद्धती स्पष्ट करा.
- (c) Define social audit. Explain its scope and importance. 10
सामाजिक अकेक्षणाची व्याख्या करा. त्याची व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा.

- o O o -